

van de woning te Purmerend (waar hij nog immer verblijft) alsmede dat hij ontslagen wenst te worden uit de hoofdelijke aansprakelijkheid voor wat betreft de woning te Amsterdam (waar de vrouw nog immer verblijft). Bij het uitblijven van een reactie op deze verzoeken is de man een kort geding gestart. In deze procedure heeft de man onder andere gevorderd om hem op grond van art. 3:174 BW te machtigen om mede namens de vrouw de verkoop en levering van beide woningen aan een derde te bewerkstelligen. Subsidiar heeft de man gevorderd de vrouw te veroordelen haar medewerking aan de verkoop te verlenen.

De vrouw voert verweer, behalve tegen de vorderingen ten aanzien van de woning te Purmerend (waar de man verblijft). Zij voert aan dat partijen na de scheiding hebben afgesproken dat de woning in Amsterdam pas verkocht zou worden nadat de dochter van partijen (thans in 5 vwo) klaar was met haar middelbare school. Op grond hiervan geeft de vrouw aan dat de woning in Purmerend per heden verkocht kan worden en de woning in Amsterdam per januari/februari 2022 met een oplevertermijn van 15 juni 2022. Daarnaast doet de vrouw een beroep op het arrest van het Hof Den Haag d.d. 13 november 2018 (ECLI:NL:GHDHA:2018:3426) en stelt zij dat de man een verdeling vordert. Een dergelijke vordering zou in een bodemprocedure moeten worden gevorderd en niet in een kort geding, aldus de vrouw.

Ten aanzien van het beroep van de vrouw op dit arrest het volgende. Het Hof Den Haag oordeelde destijds dat het niet aan de voorzieningenrechter is om in het kader van een ordemaatregel een definitief einde aan de verdeling te maken: het verkopen van een woning is namelijk een wijze van verdelen als bedoeld in art. 3:185 BW. De beslissing van de voorzieningenrechter om de vrouw te veroordelen haar onvoorwaardelijke en onherroepelijke medewerking te verlenen teneinde de woning zo spoedig mogelijk te verkopen (en dus te leveren aan een derde), is een verdelingshandeling en leent zich daarom niet voor een kort geding aldus het Hof Den Haag in het arrest d.d. 13 november 2018.

Over dit arrest en de overwegingen van het hof is reeds eerder een noot geschreven («JIN» 2019/21). Enerzijds is de vraag opgeworpen waarom – indien de spoedeisendheid voldoende onderbouwd is en verkoop de enige optie is – een partij dan niet in kort geding gedwongen kan worden om zijn/haar medewerking te verlenen aan de verkoop van de woning. Anderzijds is destijds de vraag opgeworpen of (de medewerking tot) het verkopen van een woning een wijze van verdelen is als bedoeld in art. 3:185 BW.

Wat daar van zij, in de onderhavige procedure heeft de man een beroep gedaan op art. 3:174 BW. De rechtbank oordeelt hierover dat een veroordeling tot medewerking aan verkoop volgens vaste rechtspraak wel mogelijk is in kort geding en verwijst naar de uitspraak van de Hoge Raad d.d. 21 juni 2002 (ECLI:NL:HR:2002:AE4380). Hierbij merkt de rechtbank op dat dit ook geldt voor de – verdergaande – machtiging als bedoeld in art. 3:174 BW en de voorziening van art. 3:300 lid 2 BW. Na beoordeling van de standpunten van partijen wijst de rechtbank de vorderingen van de man ten aanzien van de woningen – op de voet van art. 3:178 BW – toe en verplicht de vrouw tot medewerking aan de verkoop van de woningen (indien de vrouw er niet in slaagt de man voor 1 november 2020 uit te kopen wat betreft de woning te Amsterdam).

mr. drs. T.C.P. Christoph
Christoph & Wakker Familierecht

170

Geen partneralimentatie wegens grievend gedrag

Rechtbank Noord-Nederland zp Groningen
20 oktober 2020, nr. 197437, ECLI:NL:RBNNE:2020:3675
(mr. Tromp)
Noot mr. L. van Straten

Afwijzing verzoek partneralimentatie. Grievend gedrag door ex-partner.

[BW art. 1:157]

Essentie: De man heeft jarenlang bij de werkgever van de vrouw geklaagd over de vrouw. Op grond van de redelijkheid en billijkheid is het verzoek van de man om partneralimentatie afgewezen.

Samenvatting: Het recht op partneralimentatie ontstaat door lotsverbondenheid die door het huwelijk of geregistreerd partnerschap is ontstaan. De lotsverbondenheid vormt slechts het ontstaansrecht van de alimentatieverplichting. Het voortduren van het recht op partneralimentatie is niet afhankelijk van het voortduren van die lotsverbondenheid. Het 'afnemen' of 'vervallen' van de lotsverbondenheid is geen zelfstandige grond voor beëindiging van de alimentatieverplichting, ook niet in samenhang met andere omstandigheden. De stelling van de vrouw dat de lotsverbondenheid door het grievende gedrag van de man is verbroken, levert dan ook géén grond op voor het beëindigen van de alimentatieverplichting. Grievend gedrag kan er in uitzonderlijke gevallen wel toe leiden dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om een bijdrage in het levensonderhoud van de ex-partner te verlangen dan wel dat de bijdrage wordt gematigd. Niet het verbreken van de lotsverbondenheid, maar de redelijkheid en billijkheid brengen met zich mee dat het grievende gedrag van de man ertoe leidt dat hij niet meer kan verlangen dat de vrouw een bijdrage in zijn levensonderhoud aan hem betaalt. Voor de rechtbank is het hierbij van belang dat de man jarenlang excessief heeft geklaagd over de vrouw bij haar werkgever en bij haar collega's, hetgeen tot een ingrijpend integriteitsonderzoek heeft geleid. Tijdens of na een echtscheiding kunnen emoties en spanningen hoog oplopen. Gedragingen van de ene echtgenoot leiden vaak tot een reactie van de andere echtgenoot. Het gedrag van de man ging in deze procedure echter een stuk verder dan de in het maatschappelijk verkeer gebruikelijke gedragsnormen. De man heeft niet in een opwelling gehandeld en heeft dusdanige uitlatingen richting de werkgever van de vrouw gedaan, waarvan het voorzienbaar is dat deze ernstige gevolgen kunnen hebben voor de toekomst van de vrouw: het verzoek om partneralimentatie wordt afgewezen.

[de man], die woont in [woonplaats 1],
en die hierna 'de man' wordt genoemd,
advocaat: mr. A.S.M. Kunst, die kantoor houdt in Zuidlaren,
en
[de vrouw], die woont in [woonplaats 2],
en die hierna 'de vrouw' wordt genoemd,
advocaat: mr. P.A.K. van Eck, die kantoor houdt in Groningen.

Het procesverloop

Deze procedure is ingeleid met een verzoekschrift van de man dat de rechtbank heeft ontvangen op 27 februari 2020. Daarin verzoekt de man de rechtbank, verkort weergegeven, de door de vrouw te betalen bijdrage in de kosten van levensonderhoud en studie voor de jongste zoon van partijen te wijzigen en om een bijdrage vast te stellen die de vrouw in de kosten van zijn eigen levensonderhoud aan hem moet betalen.

Op 19 maart 2020 heeft de rechtbank een verweerschrift van de vrouw ontvangen. Daarin concludeert de vrouw tot niet-ontvankelijkheid van de man, althans tot afwijzing van zijn verzoeken. De vrouw heeft in een aanvullend verweerschrift de rechtbank bovendien verzocht, verkort weergegeven, om te verstaan dat er geen alimentatieverplichting bestaat van de vrouw jegens de man in verband met de verdeling van de zorgtaken tijdens het huwelijk, althans te bepalen dat er een eind is gekomen aan de lotsverbondenheid en dat er daarom geen onderhoudsplicht meer bestaat, dan wel dat op grond van het grievende gedrag van de man de hoogte van een door de vrouw te betalen bijdrage wordt gematigd tot € 1,- per maand, dan wel te verstaan dat de man niet behoeftig is, geen behoefte heeft of dat de vrouw onvoldoende draagkracht heeft om de verzochte bijdrage te kunnen voldoen.

De rechtbank heeft vervolgens kennisgenomen van de volgende stukken:

- een brief met bijlage van de man, ontvangen op 4 maart 2020;
- een aanvullend verweerschrift van de vrouw, ontvangen op 14 mei 2020;
- een reactie op het verweerschrift en aanvullend verweerschrift van de man, ontvangen op 28 juli 2020;
- een brief met bijlagen van de vrouw, ontvangen op 29 september 2020;
- aanvullende producties van de man, ontvangen op 29 september 2020;
- een brief met bijlagen van de man, ontvangen op 30 september 2020.

Op 9 oktober 2020 heeft de rechtbank de zaak mondeling behandeld. De rechtbank heeft toen gesproken met de man, de vrouw en hun advocaten.

Ten slotte is bepaald dat deze beschikking vandaag wordt gegeven.

De feiten

De rechtbank kan bij de beoordeling van de verzoeken uitgaan van de volgende feiten.

Partijen zijn op 20 juli 1995 met elkaar getrouwd.

Partijen zijn hebben hun relatie beëindigd in september 2015.

Partijen zijn feitelijk gescheiden gaan leven in februari 2016.

De verstandhouding en communicatie tussen partijen is vanaf het moment dat zij uiteen zijn gegaan ernstig verstoord. Dat blijkt onder meer uit de WhatsAppberichten die partijen elkaar sturen.

Vanaf een zeker moment in tijd gaat in dat WhatsAppverkeer tussen partijen een rol spelen dat de vrouw de man heeft verlaten en gekozen heeft voor een nieuwe partner. Die nieuwe partner is een collega van de vrouw en de man vooronderstelt dat de vrouw al lange tijd een relatie met hem heeft. Dit leidt tot terugkerende verwijten van de man aan de vrouw die hij niet alleen in haar richting uit, maar ook deelt met collega's van de vrouw en, niet in de laatste plaats, haar leidinggevende. De vrouw en haar nieuwe partner zijn collega's en beiden werken bij een bank.

Tegen deze achtergrond communiceren partijen veel via WhatsApp.

Op 30 november 2015 appt de man aan de vrouw, voor zover hier van belang:

'Ga maar naar [naam 1] in december. Je hebt me al eerder kapot gemaakt. Misschien moet ik nu wel eens wat retour doen.'

IK HEB HET GEHAD MET JE. IK WIL NIETS MEER MET JE TE MAKEN HEBBEN. Je bent een wijf zonder enige scrupules Ik zal het iedereen (inclusief collega's) laten weten hoe jij bent. Het moment waarop is aan mij.'

Op 28 maart 2016 appt de man aan de vrouw, voor zover hier van belang:

'Ik vind het jammer dat je niet overlegt en dat jouw werkgever binnenkort een brief gaat sturen en dat ik moet melden dat jij hun werknemer niet aan haar verplichtingen voldoet En zal dan ook duidelijkheid verschaffen over het ontstaan van deze situatie. Helaas dwing je me er toe.'

Op 18 april 2016 appt de man aan de vrouw, voor zover hier van belang:

'Besef ook dat de integriteit van de bank in het gedrang is.'

en

'Je weet namelijk niet wat je zegt vreemdgaan en de wijze waarop is geen onredelijk gedrag. Nee dat is misdadig. Twee gezinnen kapot maken dat is kicken

Ben je verliefd?

Sexuele intimidatie? Wat bedoel je

Integriteit [bedrijfsnaam] in het gedrang of moet ik de aanvallen kiezen naar [naam 2] [[naam 2] is de leidinggevende van de vrouw. rb] Maar dat gaat zeer doen. Ik begin met een klacht en vervolgens naar de pers Jij beschuldigt mij van zware dingen dat is niet niks. Ik sla keihard terug. Ik heb geen compassie meer met jou en die klusser van je. Als je handig was geweest had je dit.... Nou ja. Je bent kort van memorie. Ik hoor alleen slechte dingen. Ik aan het werk bij je moeder en jij.... Viezerik, misbruik van iemand goedheid, wie schafte aan en betaalde. Ik alleen maar. Hoe dom ben je.'

Op 24 april 2016 appt de man aan de vrouw, voor zover hier van belang:

'Ik snap niet dat je met deze man omgaat. Je bent ingepakt, maar je komt er nog wel achter. Je bent al jaren verblind. Maar ik weet meer. En dan woensdag met jouw telefoon klooiën. Dat kan je carrière kosten. Heb ik nog in m'n achterzak voor een lekkere klacht.'

Op 14 augustus 2016 appt de man aan de vrouw voor zover hier van belang:

'Voordat ik geopereerd word sta ik bij [naam 2] en de leidinggevende van [naam 3] Dit doe je niet op deze wijze. Ik heb er zoveel ergernissen de afgelopen maanden van je gehad dat de maat vol is. Ik zal de pers [naam 4] bellen. Dit doe je niet. Wil je me dood hebben? [de vrouw] dit doe je beslist niet Echt waar ik heb nog nooit zo'n stuk onfatsoen gezien. Indien je gedrag niet aanpast start ik een kort geding. Verschrikkelijk, dit gedrag. En vooral als ik ernstig ziek hier ligt. Wil de [bedrijfsnaam] zich hiermee afficheren. Jullie carrières zijn over. Ik ben steeds terughoudend geweest. Maar nu niet meer.'

Op 2 februari 2017 stuurt de man een e-mail aan de vrouw, waarin hij tal van persoonlijke opvattingen over de vrouw opneemt. De brief stuurt hij niet alleen aan de vrouw, maar ook aan haar leidinggevende en aan derden. Daarin is opgenomen, voor zover hier van belang:

'Wederom zonder enig overleg heb je overleg met collega's over zaken die mij ook aangaan. Dit is erg onverstandig. Waarom doe jij dat nou steeds je maakt daarbij weet misbruik

van je positie en dat voor de derde keer (ingrijpen in een mail die ik niet naar je stuur, ingrijpen in verzekeringen terwijl ik van niets weet en nu dit). Je realiseert je kennelijk niet dat je als medewerker van de bank in een glazen huis zit en dat je niet integer handelt conform de bankcode. En dat je dit doet in de uitvoering van je functie en voor de zoveelste keer zonder dat ik er iets vanaf weet. Ik heb hier namelijk niet om gevraagd. En je zet me bewust eerst buitenspel en maakt daar ook nog een collega deelgenoot van. Wat doe je nog meer achter mijn rug om. [naam 5] wist tenminste op een zorgvuldige manier met de zaken om te gaan. Je benadeelt me namelijk weer fors door eigenhandig stappen te zetten zonder mij daarover te informeren laat staan te betrekken. Ik vind dat de bank zo langzamerhand zijn excuses over jouw handelwijze wel eens mag aanbieden. Dit is toch te belachelijk voor woorden. Ik ben verbijsterd. Of gaat het alleen maar om jou. Dit roept bij mij allerlei vragen op en ik zie dat er ook met de mails “gerommeld” is. Waarom zijn de kopjes van de mails voor mij niet zichtbaar? Ik verwijs je ook nog naar mijn mail van 30 september jl. waar je tot op heden niets mee gedaan hebt en ik tot op heden nog geen antwoord ontvangen heb. En maar geld van de rekeningen afhalen. Als dit in de publiciteit komt namelijk hoe een medewerker van de bank haar partner bewust probeert te misleiden en te benadelen en niet voor haar oudste zoon wil betalen, en inmiddels een advocaat in de arm heeft genomen, dan zal dit de bank veel klanten gaan kosten.

Op 7 oktober 2019, nadat de man al had vernomen dat zijn klachten zijn klachten over de vrouw door haar werkgever ongegrond waren bevonden, mailde de man aan de werkgever van de vrouw, voor zover hier van belang:

‘Ik vind het onbegrijpelijk dat [de vrouw] mij zo neerzet en dat voor een medewerker van uw bank. Ja, [de vrouw] werkt bij uw bank. Ik had me daartoe niet verlaagd. Ik heb inmiddels meerdere klachten bij de bank ingediend. Ook de bank is, in dit geval de directie, erg ongelukkig met deze situatie. Dit was voor de bank ook reden om mij financieel tegemoet te komen. Het ging mij daarbij niet om het geld anders had ik het maximale er wel uitgehaald. Nee, het ging om het principe zoals de bank en haar medewerker met mij zijn omgesprongen. Dat heeft de bank ook toegegeven. Daarbij wordt zij gesteund door haar nieuwe partner tevens werkzaam bij uw bank en waar zij tot het moment van de scheiding ongeveer 10 jaar vreemd mee ging en wellicht nog langer. En het volledige kantoor in [bedrijfslocatie] daarover sprak. Om het beeld nog met twee kleine puntjes, in een reeks van tientallen punten, compleet te maken. Nee, compleet is het niet. [de vrouw] betaalde de laatste 4 jaren niets aan de hypotheek bij uw bank, maar “beurde” wel de personeelskorting, zonder enige scrupules, via haar salaris. Overigens niet conform de regelingen, die de bank hanteert. Een ander punt. Het niet betalen van de kinderalimentatie aan mijn jongste zoon conform de beschikking van de rechtbank. Mijn voorstel was ook om dit bedrag te verrekenen met deze € 750,=. Daarmee zou dit ook afgedaan zijn. En zo kan ik nog wel even doorgaan met het noemen van allerlei voorbeelden.

Ik hoop dat u nu een beeld heeft van de situatie en begrip hebt voor het feit dat ik mij niet laat bevuilen door [de vrouw]. [de vrouw] overschrijdt hiermee een grens. Nogmaals indien ze mij niet zo had neergezet, dan had ik nu niet zo gereageerd. Nogmaals ik vind het onbegrijpelijk dat een medewerker van de [bedrijfsnaam] zo reageert. Je hebt namelijk zo gauw de schijn tegen en het geeft iets aan over je moreel kompas en persoonlijke integriteit.

De man heeft bij de werkgever van de vrouw over de vrouw geklaagd en daarbij stellingen ingenomen die haar integriteit en die van haar werkgever raken. De man heeft ook en in gelijke zin geklaagd bij het Klachteninstituut Financiële dienstverlening. De man heeft een en ander zodanig gedaan dat er uitgebreide interne onderzoeken van de afdeling [afdelingsnaam] van de werkgever van de vrouw hebben plaatsgevonden.

Bij het onderzoek is de vrouw onder meer aangezegd dat zij in verband met het onderzoek wordt ondervraagd in verband met een onderzoek naar specifieke aantijgingen van de man en dat het onderzoek deel kan uitmaken van een disciplinair proces, een tuchtrechtelijke procedure en/of een strafrechtelijk onderzoek.

In verband met de door de man geuite klachten is de vrouw een jaar lang overgeplaatst naar een vestiging van haar werkgever in [bedrijfslocatie 2].

Het integriteitsonderzoek heeft niet geleid tot de vaststelling dat de vrouw iets onjuist heeft gedaan.

Op 4 oktober 2017 heeft deze rechtbank een beschikking gegeven waarin de echtscheiding tussen partijen is uitgesproken en waarin beslissingen zijn genomen ten aanzien van de wijze waarop de gevolgen van de echtscheiding tussen partijen moeten worden geregeld.

Het huwelijk van partijen is ontbonden door inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de daartoe bestemde registers van de burgerlijke stand op 18 januari 2018.

Uit het huwelijks zijn twee kinderen geboren te weten [minderjarige zoon] en de [jongmeerderjarige zoon], geboren op [geboortedag] [geboortemaand] 2002 in de gemeente [plaatsnaam].

De man meent dat door een wijziging van omstandigheden een hernieuwde beoordeling van de alimentatieverplichting van de vrouw moet plaatsvinden die ertoe leidt dat met ingang van 27 februari 2020 de door de vrouw aan [jongmeerderjarige zoon] te betalen bijdrage moet worden gewijzigd en dat de rechtbank een door de vrouw aan de man te betalen bijdrage in de kosten van zijn eigen levensonderhoud moet vaststellen op € 1.555,=.

Nadat de man zijn verzoekschrift bij de rechtbank heeft ingediend, is [jongmeerderjarige zoon] meerderjarig geworden. [jongmeerderjarige zoon] heeft nadat hij meerderjarig werd, de man aanvankelijk gemachtigd om voor hem het verzoek tot wijziging bij de rechtbank in te dienen. In de loop van de procedure heeft [jongmeerderjarige zoon] die machtiging ingetrokken. Namens [jongmeerderjarige zoon] is toegelicht dat hij in de loop van de procedure met zijn moeder afspraken heeft gemaakt over hoe zij in de kosten van zijn levensonderhoud en studie zal voorzien. De man heeft vervolgens in een brief zijn verzoek voor zover dat betrekking heeft op [jongmeerderjarige zoon], ingetrokken.

De beoordeling

Het gaat in deze zaak, na de vermindering van het verzoek van de man en samengevat weergegeven, om de vraag of de vrouw gehouden is de door de man verzochte bijdrage te betalen in de kosten van zijn levensonderhoud.

Tegen het verzoek van de man om partneralimentatie vast te stellen, is een verweer gevoerd dat erop is gebaseerd dat de vrouw niet meer gehouden is om partneralimentatie te betalen, de man niet behoeftig is of geen behoefte aan een bijdrage heeft. De vrouw voert géén verweer dat erop is gebaseerd dat zij niet de financiële draagkracht heeft om de verzochte bij-

drage te betalen, hoewel zij wel tot afwijzing op die grond concludeert in haar aanvullende verweerschrift.

Ten aanzien van het verzoek van de man en de daartegen gerichte verweren van de vrouw, wordt als volgt overwogen.

De rechter kan buiten het in art. 1:160 BW geregelde geval of buiten het geval dat er geen behoefte, behoefte of draagkracht is, een alimentatieverplichting alleen beëindigen of een verzoek tot vaststelling van een bijdrage afwijzen, op de grond dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om van de gewezen echtgenoot (nog langer) een bijdrage in het levensonderhoud te verlangen.

Uit rechtspraak van de Hoge Raad blijkt verder dat de grondslag voor het ontstaan van een alimentatieverplichting tussen ex-echtgenoten hun lotsverbondenheid staande het huwelijk is, en dat het voortduren van de alimentatieverplichting niet berust op het voortduren van de lotsverbondenheid. Daarom kan het 'afnemen' of 'vervallen' of zo de vrouw in deze zaak stelt het 'verbreken' van die lotsverbondenheid, géén grond zijn voor beëindiging van de alimentatieverplichting, ook niet in samenhang met andere omstandigheden (vgl. HR 4 mei 2018, ECLI:NL:HR:2018:695).

Het voorgaande betekent dat de door de vrouw ingenomen stellingen die erop neerkomen dat de lotsverbondenheid is verbroken, géén grond geeft voor het beëindigen van de op grond van artikel 1:157 BW op haar rustende alimentatieverplichting.

Wel kan het zo zijn dat de man zich ten opzichte van de vrouw dermate grievend heeft gedragen dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om van de vrouw een bijdrage in het levensonderhoud te verlangen. Het is in het licht van het hierop gerichte verweer van de vrouw, de vraag of de man zich dermate grievend heeft gedragen.

Het debat tussen partijen spitst zich in dit verband toe op gedragingen van de man in de richting van de werkgever van de vrouw. De vrouw en haar nieuwe partner zijn werkzaam bij een bank. Door klachten van de man over de vrouw is zij betrokken geraakt in een ingrijpend integriteitsonderzoek en is zij ook gedurende een jaar overgeplaatst naar een andere vestiging buiten de regio. Bij het onderzoek is de vrouw onder meer aangezegd dat zij in verband met het onderzoek wordt ondervraagd in verband met een onderzoek naar specifieke aantijgingen van de man en dat het onderzoek deel kan uitmaken van een disciplinair proces, een tuchtrechtelijke procedure en/of een strafrechtelijk onderzoek. De man heeft bovendien ook derden, waaronder collega's van de vrouw, betrokken in zijn grieven en klachten over de vrouw. Die grieven en klachten van de man hebben geleid tot het integriteitsonderzoek.

In het algemeen geldt dat het géén betoog behoeft dat een dergelijk integriteitsonderzoek belastend is en een diffamerend karakter heeft, ook als uiteindelijk blijkt dat er niets is dat reden geeft om aan de integriteit van een werknemer te twijfelen. Het onderzoek wordt immers verricht in opdracht van de werkgever en de relatie met de werknemer wordt er negatief door beïnvloed.

In deze concrete zaak is dat niet anders. De vrouw ervaart dat door het gedrag van de man en de door hem bij voortduring geuite klachten, en het door hem uitgelokte integriteitsonderzoek, haar loopbaan bij de bank onomkeerbaar is beschadigd en zij legt een door de man niet weersproken oorzakelijk verband tussen misgelopen loopbaanmogelijkheden (het vergeefs solliciteren op een geschikte vacature) en een overplaatsing, met de klachten die de man over haar heeft geuit en het integriteitsonderzoek dat hij daarmee heeft uitgelokt.

Het is daarom de vraag waarom de man zijn ongenoegen over de vrouw heeft geuit in de richting van haar werkgever en of de man in redelijkheid zodanige uitlatingen kon doen waarvan voorzienbaar is dat die ernstige gevolgen kunnen hebben voor haar loopbaan.

Uit de stukken blijken geen feiten of omstandigheden die dat kunnen rechtvaardigen. De man heeft op vragen van de rechter hierover tijdens de mondelinge behandeling op 6 oktober verklaard, samengevat weergegeven, dat hij meende dat de vrouw ten opzichte van hem misbruik maakte van bevoegdheden die zij had als medewerker van de bank om bepaalde zaken te regelen. Hij heeft ook aan de rechter verteld dat hij vindt dat wanneer werknemers met elkaar 'vreemdgaan' je als werkgever moet ingrijpen. De man heeft verder aangevoerd dat hij ook niet door het gedrag van de vrouw in diskrediet wilde worden gebracht. Ter toelichting daarop heeft de man verteld dat hij op een zeker moment vaststelde dat de vrouw personeelskorting kreeg op de hypotheek, terwijl niet zij maar hij de hypotheek betaalde en de vrouw die korting niet met hem deelde. De man heeft verder aangevoerd dat hij per abuis heeft aangenomen dat de vrouw als bankmedewerker een mail had gelezen die hij had gestuurd aan haar collega '[naam 6]', terwijl zij die mail had gelezen omdat deze in de gezamenlijke e-mailbox van partijen stond en zij langs die weg van de inhoud kennis had genomen.

Aldus heeft de man geen zicht op feiten of omstandigheden gegeven die kunnen billijken dat hij over lange periode van tijd in een niet aflatende stroom van grieven en klachten de integriteit van de vrouw bij haar werkgever in twijfel kon trekken.

De hiervoor onder de kop 'De feiten' opgenomen WhatsApp-berichten van de man geven er blijk van dat hij louter vanwege relationeel ongenoegen de vrouw haar loopbaan wilde beschadigen en over haar bij de werkgever wilde klagen, zonder dat hij ook maar op enig moment daarvoor enige andere reden heeft gehad dan zijn boosheid en/of morele opvattingen over de keuzes die de vrouw in haar leven voor zichzelf heeft gemaakt. De daarbij door de man gekozen bewoordingen geven er blijk van dat beschadiging van de loopbaan van de vrouw het doel was en niet dat de man oprecht meende dat de integriteit van de bank in het geding was door een bepaald handelen van de vrouw. De rechtbank vindt dat de man zich in de gegeven omstandigheden had behoren te onthouden van het uiten van verdachtmakingen in de richting van de werkgever van de vrouw, gelet op de grote kans dat haar dat schade zou berokkenen, afgezet tegen het belang dat met het klagen over de vrouw werd gediend.

Voor de rechtbank is hierbij een gezichtspunt dat wat de man heeft gedaan niet zonder meer kan worden beschouwd tegen de achtergrond van de echtscheiding en het geschil tussen partijen over de wijze waarop de gevolgen daarvan kunnen worden geregeld. De man heeft ook niet in een opwelling gehandeld. Hij heeft in een lange periode van tijd – jarenlang – alles op alles gezet om de vrouw bij haar werkgever in diskrediet te brengen.

Het gedrag van de man heeft de vrouw, zoals zij tijdens mondelinge behandeling heeft toegelicht, erg belast en haar loopbaan beschadigd.

De rechter vindt dat hoewel terughoudendheid bij een dergelijk oordeel geboden is, dat het gedrag van de man met zich brengt dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om van de vrouw een bijdrage in het levensonderhoud te verlangen. Hierop stuit het verzoek van de

man dan ook af. De rechtbank zal het verzoek van de man afwijzen.

Die beslissing brengt met zich dat bij partijen geen belang meer rest bij een verdere behandeling van en beslissing op wat zij verder hebben verzocht of ter onderbouwing van hun verzoeken of verweren hebben aangevoerd. De rechtbank zal om proceseconomische redenen alle verzoeken afwijzen.

De rechtbank zal op de voet van art. 237 lid 1, tweede volzin Rv, de proceskosten tussen partijen compenseren in die zin dat ieder van partijen de eigen kosten draagt.

De beslissing

wijst alle verzoeken af; compenseert tussen partijen de proceskosten in die zin dat ieder van partijen de eigen kosten draagt.

NOOT

Achtergrond

Partijen zijn op 20 juli 2005 met elkaar getrouwd. Uit het huwelijk zijn twee kinderen geboren. De relatie van partijen is in september 2015 beëindigd. In februari 2016 zijn partijen gescheiden gaan leven. De echtscheiding is op 4 oktober 2017 uitgesproken, waarna de echtscheidingsbeschikking op 18 januari 2018 is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

De vrouw heeft inmiddels een nieuwe relatie met een collega. De man is ervan overtuigd dat de vrouw al tijdens het huwelijk een relatie met die collega had. De man confronteert niet alleen de vrouw hiermee, maar ook haar collega's en haar leidinggevende. De man heeft bij de werkgever van de vrouw (een bank) over de vrouw geklaagd en stellingen ingenomen die haar integriteit en die van de bank raken. Ook heeft de man een klacht ingediend bij het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening. De door de man ingediende klachten over de vrouw hebben tot uitgebreide interne onderzoeken door de bank geleid. De vrouw is ondertussen overgeplaatst naar een andere vestiging. Het door de bank uitgevoerde integriteitsonderzoek heeft uiteindelijk niet geleid tot de vaststelling dat de vrouw iets onjuist heeft gedaan. Toch gaat de man ook daarna door met het sturen van negatieve berichten over de vrouw aan haar werkgever.

Op 27 februari 2020 heeft de man een nieuw verzoekschrift ingediend bij de rechtbank en gevraagd om wijziging van de bijdrage in de kosten van levensonderhoud en studie voor de jongste zoon. Tevens heeft de man de rechtbank verzocht partneralimentatie voor hem vast te stellen. De zoon is tijdens de procedure meerderjarig geworden. Hij heeft zelf afspraken met zijn moeder gemaakt over een bijdrage in de kosten van zijn levensonderhoud en studie, waarna de man dat onderdeel van zijn verzoekschrift heeft ingetrokken. Na vermindering van het verzoek van de man gaat het in deze procedure om de vraag of de vrouw nog een bijdrage moet voldoen aan de man in de kosten van zijn levensonderhoud. De vrouw concludeert in haar verweerschrift tot niet-ontvankelijkheid c.q. afwijzing van de verzoeken van de man. In een aanvullend verweerschrift voert de vrouw aan dat er geen alimentatieverplichting meer bestaat van de vrouw jegens de man in verband met de verdeling van de zorgtaken tijdens het huwelijk, althans dat er een einde is gekomen aan de lotsverbondenheid en dat er daarom geen onderhoudsplicht meer bestaat. Als dat niet wordt toegewezen, stelt de vrouw dat de partneralimentatie door grievend gedrag van de man

gematigd dient te worden tot € 1,- per maand. Tot slot voert de vrouw nog aan dat de man niet behoeftig is, geen behoefte heeft dan wel dat de vrouw onvoldoende draagkracht heeft om de verzochte bijdrage te kunnen voldoen.

Juridisch kader

Een rechter kan een verzoek tot partneralimentatie afwijzen of een reeds bestaande alimentatieverplichting beëindigen op grond van art. 1:160 BW, op grond van het feit dat er geen behoeftigheid, behoefte of draagkracht is ('financiële factoren'), of op de grond dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om van de gewezen echtgenoot (nog langer) een bijdrage in het levensonderhoud te verlangen ('niet-financiële factoren'). Een beroep van een alimentatieplichtige op niet-financiële factoren wordt een 'prealabel verweer' genoemd, waarvan de beoordeling voorafgaat aan en gebaseerd is op andersoortige omstandigheden dan de beslissing over de vraag of er alimentatie verschuldigd is op basis van financiële factoren.¹

Lotsverbondenheid versus grievend gedrag

De grondslag voor partneralimentatie is de zogenoemde 'lotsverbondenheid' die door het huwelijk of geregistreerd partnerschap is ontstaan. De Hoge Raad² heeft in 2018 bepaald dat het recht op partneralimentatie ontstaat door lotsverbondenheid, maar dat *het voortduren van het recht op partneralimentatie* niet afhankelijk is van het *voortduren van die lotsverbondenheid*. Oftewel: de lotsverbondenheid die door het huwelijk in het leven is geroepen, vormt slechts het ontstaansrecht van de alimentatieverplichting. Het 'afnemen' of 'vervallen' van de lotsverbondenheid is *geen* zelfstandige grond voor beëindiging van de alimentatieverplichting, ook niet in samenhang met andere omstandigheden.

Het voorgaande betekent in onderhavige zaak dat de stelling van de vrouw dat de lotsverbondenheid door het grievend gedrag van de man is verbroken, géén grond oplevert voor het beëindigen van de op grond van art. 1:157 BW op haar rustende alimentatieverplichting.

Het kan echter wel zo zijn dat de man zich jegens de vrouw dusdanig grievend heeft gedragen dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om van de vrouw een bijdrage in zijn levensonderhoud te verlangen. De vraag is of dat hier het geval is. De enkele constatering van wangedrag of grievend gedrag door de alimentatiegerechtigde jegens de alimentatieplichtige is daarvoor in de regel onvoldoende. Bij de beoordeling of een zodanige situatie zich voordoet dient terughoudendheid te worden betracht, mede gelet op het onherroepelijke karakter van een dergelijke beëindiging dan wel matiging. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het feit dat emoties en spanningen tijdens of na een echtscheiding hoog kunnen oplopen. Onredelijk, onheus of grof gedrag maakt nog niet dat direct aan de strenge maatstaf voor beëindiging is voldaan. Niet iedere vorm van wangedrag of grievend gedrag is aanleiding om de alimentatieverplichting te matigen of te beëindigen. Het gaat dan om zeer uitzonderlijke gevallen, waarin het gedrag het normale gedrag ver overschrijdt.

Voor de rechtbank is het in deze zaak van belang dat de man niet in een opwelling heeft gehandeld, maar jarenlang alles op alles heeft gezet om de vrouw bij haar werkgever in dis-

1 HR 17 mei 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA0356.

2 HR 4 mei 2018, ECLI:NL:HR:2018:695.

krediet te brengen. De man heeft richting de werkgever van de vrouw dusdanige uitlatingen gedaan, waarvan het voorzienbaar is dat deze ernstige gevolgen kunnen hebben voor de toekomst van de vrouw. De man heeft gesteld dat de vrouw misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheden als bankmedewerker om bepaalde financiële zaken te regelen. Ter zitting heeft de man aangevoerd dat hij vindt dat de werkgever had moeten ingrijpen wanneer werknemers vreemdgaan met elkaar. Ook zou de vrouw hypotheekorting van de bank hebben ontvangen, maar deze niet met de man hebben gedeeld. In reactie op de door de man ingediende klachten heeft de werkgever van de vrouw een ingrijpend integriteitsonderzoek naar haar uitgevoerd. Uit dit onderzoek is gebleken dat de vrouw niets onjuist heeft gedaan. Nu een integriteitsonderzoek door de werkgever wordt uitgevoerd, wordt de relatie met de werknemer daardoor negatief beïnvloed. De vrouw is hangende het integriteitsonderzoek door haar werkgever overgeplaatst naar een andere locatie. Ook heeft zij in die periode tevergeefs gesolliciteerd op een geschikte vacature. De gedragingen van de man hebben ervoor gezorgd dat de vrouw erg belast is en dat haar loopbaan bij de bank is beschadigd. Er zijn geen feiten en omstandigheden naar voren gekomen op grond waarvan het gedrag van de man gerechtvaardigd kan worden. Uit de WhatsAppberichten tussen partijen blijkt dat het gedrag van de man enkel is ingegeven door relationeel ongenoegen en enkel is gericht op het beschadigen van de loopbaan van de vrouw. De man had niet daadwerkelijk de overtuiging dat de integriteit van de bank in het geding was. De man had zich behoren te onthouden van deze gedragingen, aangezien de kans groot was dat zij de vrouw schade zouden berokkenen. De man is te ver gegaan en heeft de grens van het toelaatbare overschreden. De rechtbank is van oordeel dat het gedrag van de man met zich meebrengt dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om van de vrouw een bijdrage in zijn levensonderhoud te verlangen: het verzoek om partneralimentatie wordt afgewezen.

Jurisprudentie 2020

Beëindiging of matiging van de onderhoudsverplichting op basis van grievend gedrag wordt niet snel aangenomen, gelet op het onherroepelijke karakter. Daarom worden er hoge eisen gesteld aan de stelplicht van de alimentatieplichtige en past de rechter terughoudendheid toe bij het oordeel dat betaling van partneralimentatie niet langer kan worden gevraagd, zoals blijkt uit de volgende in 2020 gepubliceerde zaken.

– In een zaak die voorlag aan het Hof Amsterdam³ stelde de man zich op het standpunt dat de vrouw lasterlijke en leugenachtige uitlatingen over hem en het huwelijk heeft gedaan en hem voor ‘moordenaar’ zou hebben uitgemaakt. Volgens de vrouw zou de man zich tegenover derden negatief over haar hebben uitgelaten en een verklaring van de vrouw aan de kinderen hebben laten lezen. Volgens het hof is de man er zelf debet aan dat hetgeen de vrouw over hem heeft gezegd bij anderen is terechtgekomen. Ook indien de door de man gestelde gedragingen van de vrouw zouden komen vast te staan, dan zijn deze, gelet op de conflictueuze echtscheidings situatie waarin partijen verkeren, niet als zodanig grievend aan te merken dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is dat de alimentatie

niet in volle omvang in stand kan blijven en gematigd zou moeten worden.

– In een zaak waarin de man aanvoerde dat de vrouw verkeerde huwelijksvoorwaarden heeft ingediend, geen inzage heeft verschaft in haar eigen inkomen, de man heeft zwartgemaakt, de echtscheiding langdurig heeft voorbereid, een slachtofferrol heeft ingenomen en het spaargeld van een minderjarig kind heeft opgenomen, oordeelde het Hof Arnhem-Leeuwarden⁴ dat dit niet van zodanige aard is dat dit leidt tot beëindiging van de onderhoudsverplichting.

– In een andere zaak bij het Hof Arnhem-Leeuwarden⁵ zou de vrouw aangifte hebben gedaan tegen de man wegens stalking, zou zij de man hebben bestookt met berichten en zich in het openbaar veelvuldig negatief over hem hebben uitgelaten. Ook zou zij de werkgever van de man hebben benaderd met als doel de man te schaden. Door de politieaangiften is de man een Verklaring Omtrent Gedrag geweigerd, waardoor hij inkomsten is misgelopen. Het hof oordeelde dat de gestelde gedragingen van de vrouw, zowel op zichzelf als in onderlinge samenhang beschouwd, onvoldoende zwaarwegend zijn om tot nihilstelling van de partneralimentatie te komen. De meeste gedragingen zouden rondom het uiteengaan van partijen hebben plaatsgevonden, waardoor het voorstelbaar is dat partijen zich in dat kader door emoties hebben laten leiden.

– In een procedure bij de Rechtbank Oost-Brabant⁶ voerde de man aan dat de vrouw plotseling is vertrokken, dat hij niet op de hoogte was van haar verblijfplaats, dat hij niet op de hoogte was van haar zwangerschap en dat hij van derden heeft moeten horen dat hij vader was geworden. De rechtbank oordeelde dat het op zichzelf niet ongebruikelijk is dat een echtscheiding gepaard gaat met de nodige emoties en gedragingen waarvan een echtgenoot zich beter had kunnen onthouden. Deze emoties en gedragingen kunnen bovendien tot de nodige boosheid bij de andere echtgenoot leiden. De door de man geschetste omstandigheden zijn niet zodanig dat deze ertoe kunnen leiden dat de man naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid geen onderhoudsbijdrage aan de vrouw verschuldigd is.

– Bij een zaak die voorlag aan het Hof Amsterdam⁷ zou de vrouw belangrijke medische informatie over het kind voor zich hebben gehouden, de man wren bij contacten met artsen en bijeenkomsten op school en de omgang frustreren. Daarnaast werd de man lastiggevallen en mishandeld, volgens de man vanuit het netwerk van de vrouw. Ook zou de vrouw de man valselijk beschuldigen van jarenlange mishandeling. De beschuldigingen worden door de vrouw ontkend. Volgens de vrouw heeft de vader van de man geprobeerd haar van het leven te beroven, waarbij zij ernstig letsel heeft opgelopen. Dit is een zeer ingrijpende gebeurtenis geweest voor de vrouw en de kinderen. Volgens het hof is het daarom niet onbegrijpelijk dat de vrouw afwachtend reageert richting de man. De houding van de vrouw maakt niet dat in redelijkheid niet meer van de man kan worden gevraagd dat hij een onderhoudsbijdrage aan de vrouw blijft voldoen. De stellingen van de man zijn door de vrouw betwist en niet komen

4 Hof Arnhem-Leeuwarden 6 februari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:982.

5 Hof Arnhem-Leeuwarden 5 maart 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:1957.

6 Rb. Oost-Brabant 17 april 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:3062.

7 Hof Amsterdam, 21 april 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:1299.

3 Hof Amsterdam 4 februari 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:306.

vast te staan. Ook al zou het zo zijn dat de man wordt be-
laagd door personen uit het netwerk van de vrouw, dan staat
daarmee niet vast dat de vrouw daarin de hand heeft gehad.

– In een dossier dat voorlag aan het Hof Den Haag⁸ had moe-
der toestemming van vader voor een vakantie met een min-
derjarig kind in Brazilië, maar keerde zij niet terug op de af-
gesproken datum. De man moest een teruggeleidingstraject
starten. In de kinderonvoeringsprocedure beschuldigde de
vrouw de man van mishandeling en via sociale media be-
schuldigde zij hem van huiselijk geweld, terwijl zij deze be-
schuldigingen op geen enkele wijze aannemelijk heeft ge-
maakt. Het hof achtte het gedrag van de vrouw naar
objectieve maatstaven bezien dermate grievend dat de lots-
verbondenheid van de man jegens de vrouw hierdoor is ver-
broken, zodat het verzoek van de vrouw tot betaling van part-
neralimentatie door de man werd afgewezen. Mijns inziens
een opmerkelijke uitspraak, gelet op het eerder aangehaalde
arrest van de Hoge Raad van 4 mei 2018 waarin is bepaald
dat het voortduren van het recht op partneralimentatie niet
afhankelijk is van het voortduren van die lotsverbondenheid.

– In een procedure bij de Rechtbank Den Haag⁹ voerde de
vrouw aan dat de man diskwalificerende uitlatingen over
haar deed in verband met vermeend alcoholgebruik. Nu een
echtscheidingsprocedure gepaard gaat met de nodige emo-
ties en niet is komen vast te staan of de door de vrouw ge-
noemde uitlatingen ook daadwerkelijk door de man zijn ge-
daan, oordeelde de rechtbank dat dit niet tot de conclusie
kan leiden dat er sprake is van dusdanig grievend gedrag dat
aanleiding vormt om de onderhoudsverplichting te matigen
of te beëindigen.

– In een procedure bij de Rechtbank Gelderland¹⁰ voerde de
vrouw aan dat de bedreigingen en onheuse benaderingen
door de man sinds de vorige beschikking van 30 januari 2019
nog steeds voortduurden. De rechtbank benadrukt dat in uit-
zonderlijke gevallen grievend gedrag tot de conclusie kan
leiden dat aan de lotsverbondenheid een einde is gekomen.
In een zodanig geval kan worden geoordeeld dat een onder-
houdsbijdrage in redelijkheid niet kan worden gevergd of
kan deze gematigd worden. De rechtbank oordeelde dat niet
is gebleken dat er sprake is van dusdanig grievend gedrag
dat de lotsverbondenheid tussen partijen, na een huwelijk
van 27 jaren, is verbroken. Het verzoek van de man om part-
neralimentatie werd vervolgens op andere gronden afgewe-
zen, aangezien de man niet had aangetoond dat hij aantoon-
baar heeft geprobeerd in zijn eigen levensonderhoud te
voorzien.

– In een zaak bij het Hof Arnhem-Leeuwarden¹¹ stelde de man
zich op het standpunt dat de vrouw zijn leven probeerde te
ruiëren door een paspoortsignalering via het LBJO af te la-
ten geven. Als gevolg daarvan kon de man zijn werkzaamhe-
den in China/Hong Kong niet voortzetten, waardoor hij geen
inkomsten had en verplicht terug moest naar Nederland. Ver-
volgens kon hij in Nederland lange tijd geen paspoort aan-
vragen. Het hof oordeelde dat de door de man gestelde ge-
dragingen van de vrouw onvoldoende zijn om tot de
conclusie te leiden dat het naar maatstaven van redelijkheid
en billijkheid onaanvaardbaar is dat de vrouw een bijdrage in

haar levensonderhoud verlangt. Het staat de vrouw vrij het
LBJO in te schakelen als de man zijn alimentatieverplichtin-
gen niet nakomt.

– In een andere zaak die voorlag aan het Hof Arnhem-Leeu-
warden¹² voerde de man aan dat de vrouw het gezin psy-
chisch/emotioneel grote schade heeft toegebracht en het ge-
zin heeft versplinterd. De vier kinderen wonen op
verschillende adressen en hebben gedragsproblemen die
zouden zijn veroorzaakt door huiselijk geweld van de vrouw.
De vrouw zou bovendien geweigerd hebben psychologische
hulp voor de kinderen in te zetten. Ook zou zij de kinderen bij
de man weghouden. De vrouw ontkent de beschuldigingen.
Haar huisarts heeft vastgesteld dat er sprake is van een
dwangmatige persoonlijkheidsstructuur als gevolg waarvan
verminderde draagkracht ontstaat. In combinatie met de pro-
blematische echtscheiding en de ziekte van Kahler kan een
psychotische episode ontstaan. Het hof is van oordeel dat de
door de man gestelde omstandigheden en gedragingen niet
van zodanige aard zijn dat daardoor een einde aan de onder-
houdsverplichting zou moeten komen.

– Tot slot een procedure bij het Hof Arnhem-Leeuwarden¹³
waarin partijen al sinds 2010 gescheiden leefden voordat het
echtscheidingsverzoek in 2018 werd ingediend. Hier heeft het
hof geoordeeld dat het zich niet om de vrouw bekommeren
tijdens ziekte van de vrouw en het indienen van een echt-
scheidingsverzoek gedurende die periode van ziekte, niet
maakt dat de man zich zodanig jegens de vrouw heeft gedra-
gen dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid
onaanvaardbaar is dat er partneralimentatie betaald moet
worden.

Conclusie

Er bestaat geen lijst met handelingen en gedragingen die als
voldoende grievend kunnen worden beschouwd. Of het grie-
vende gedrag van de alimentatiegerechtigde voldoende ern-
stig is om tot de beslissing te komen dat het naar maatsta-
ven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is om nog
langer een bijdrage in het levensonderhoud van de alimenta-
tieplichtige te verlangen, is afhankelijk van alle omstandighe-
den. Uit de jurisprudentie volgt dat de rechter hiertoe pas
overgaat als de alimentatiegerechtigde de in het maatschap-
pelijk verkeer gebruikelijke gedragsnormen in de strijd na de
echtscheiding ver heeft overschreden.

mr. L. van Straten
Van Straten Familierecht

8 Hof Den Haag, 8 mei 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:893.

9 Rb. Den Haag 31 juli 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7476.

10 Rb. Gelderland 8 september 2020, ECLI:NL:RBGEL:2020:5286.

11 Hof Arnhem-Leeuwarden 29 september 2020,
ECLI:NL:GHARL:2020:7775.

12 Hof Arnhem-Leeuwarden 29 oktober 2020,
ECLI:NL:GHARL:2020:8813.

13 Hof Arnhem-Leeuwarden 12 november 2020,
ECLI:NL:GHARL:2020:9400.